

Mensen onderweg

DE WERELDWIJDE VLUCHTELINGENCRISIS IN VIJF VRAGEN

(en antwoorden)

VASTENACTIE

NOG NOOIT WAREN ZO VEEL MENSEN OP DE VLUCHT

JAARLIJKS VERLATEN MILJOENEN MENSEN HUN HUIS. VORIG JAAR BEREIKTE HET AANTAL VLUCHTELINGEN EEN VERDRIETIGE RECORDHOOGTE: IN MEI WAREN WERELDWIJD MEER DAN 100 MILJOEN MENSEN OP ZOEK NAAR EEN VEILIG HEENKOMEN. ZE MOESTEN VLUCHTEN VOOR GEWELD, VOOR NATUURRAMPEN, DROOGTE, OVERSTROMINGEN, HONGER OF ARMOEDE...

Op zoek naar veiligheid en een nieuw bestaan zijn mensen kwetsbaar, zeker de kinderen, ruim 40% van het aantal vluchtelingen. Veel mensen konden in een overhaast vertrek niets meenemen, hebben geen papieren of zijn die onderweg verloren, ze raakten hun familie kwijt of vallen in handen van smokkelaars.

En soms lijkt het alsof de meesten van die miljoenen mensen naar Europa komen. De realiteit is echter anders: de meeste mensen blijven in hun eigen land of vluchten naar buurlanden. Wat gebeurt er met ze? Wie vangt ze op? En kunnen ze ooit nog terug naar huis?

In dit boekje vertellen we u meer over de wereldwijde vluchtelingencrisis aan de hand van vijf vragen en antwoorden.

Juana Ical uit Guatemala was het 'gezicht' van de Vastenactiecampaagne 2022: haar huis en moestuin werden in brand gestoken door 'beveiligers' van een groot internationaal bedrijf en Juana en haar gezin konden ternauwernood vluchten. Waar hun dorp was, kwam een suikerrietplantage.

Het gezin van Juana raakte 'onthoemd': ze verlieten hun oorspronkelijke woonplaats en moesten in hun eigen land op zoek naar een nieuwe plek om te wonen en te leven.

1. Om hoeveel mensen 'onderweg' gaat het?

WERELDWIJD WAREN EIND 2021 MEER DAN 89 MILJOEN MENSEN OP DE VLUCHT, IN EIGEN LAND OF DAARBUITEN. DIT ZIJN DUS VLUCHTELINGEN ÉN ONTHEEMDEN SAMEN. HET IS HET HOOGSTE AANTAL SINDE DE TWEEDE WERELDOORLOG EN IS EXCLUSIEF DE MENSEN DIE VRIJWILLIG OP ZOEK GAAN NAAR EEN BETER BESTAAN. HET WAS MEER DAN EEN VERDUBBELING TEN OPZICHTE VAN 2011, TOEN ER IETS MINDER DAN 40 MILJOEN VLUCHTELINGEN WAREN.

Het totale aantal migranten wereldwijd – mensen die vrijwillig vertrekken en ook weer veilig kunnen terugkeren – is midden 2020 geschat op ongeveer 281 miljoen personen. Dat is ongeveer 4% van de wereldbevolking.

Meer dan 100 miljoen vluchtelingen in 2022

In de eerste helft van 2022 steeg het aantal mensen dat op drift raakte explosief door de oorlog in Oekraïne en door noodsituaties in Afghanistan en Afrika. In mei 2022 waren 100 miljoen mensen wereldwijd op de vlucht in hun eigen land of daarbuiten. Nog nooit eerder verlieten zoveel mensen hun huis.

2011

bijna 40 miljoen mensen

2021

89 miljoen

2022

100 miljoen>

2. Wat is het verschil tussen ontheemden en vluchtelingen?

Groep	Definitie	Aantallen*
Ontheemden	Mensen die in hun eigen land op de vlucht zijn en niet veilig kunnen terugkeren naar hun eigen woonplaats.	53,2 miljoen
Vluchtelingen	Mensen die naar het buitenland zijn gevlucht en niet veilig kunnen terugkeren naar hun eigen woonplaats.	36,1 miljoen
Migranten	Mensen die vrijwillig naar het buitenland vertrekken om werk te zoeken.	281 miljoen

* Cijfers eind 2021

ER ZIJN DRIE GROTE GROEPEN 'MENSEN ONDERWEG' TE ONDERSCHIEDEN: VLUCHTELINGEN, ONTHEEMDEN EN MIGRANTEN. ER ZIJN INTERNATIONALE AFSPRAKEN GEMAAKT OVER WIE VLUCHTELING IS, WIE ONTHEEMD IS EN WANNEER JE EEN MIGRANT BENT.

Vluchtelingen

Vluchtelingen trekken naar het buitenland. Zij vallen onder het internationale recht: het Vluchtelingenverdrag. Alle landen zijn hieraan gehouden, waardoor ze vluchtelingen niet mogen terugsturen naar het land waar ze gevaar lopen. Overigens legt het Vluchtelingenverdrag niet vast wie de vluchtelingen moet opvangen of op welke manier dat moet gebeuren.

Ontheemden

Ontheemden blijven in hun eigen land en vallen daardoor niet onder het Vluchtelingenverdrag. Zij blijven de verantwoordelijkheid van hun eigen overheid, ook al is diezelfde overheid soms medeverantwoordelijk voor het feit dat mensen hun woonplaats ontvluchten. Ontheemden worden daardoor niet beschermd door het internationale recht en zijn als gevolg daarvan extra kwetsbaar.

In het Engels worden ontheemden IDP's genoemd: internally displaced person. Ook in Nederlandse media kom je deze afkorting regelmatig tegen.

Vluchtelingen en ontheemden lopen tegen allerlei problemen aan. Veel mensen raken bijvoorbeeld hun papieren kwijt tijdens een overhaaste vlucht. Gezinsleden raken elkaar kwijt, families verliezen hun bezittingen, mogen zich niet buiten opvangkampen begeven als ze in een vluchtelingenkamp worden opgevangen, mogen vaak niet werken en geen eigen landbouwgrond bezitten. Dat maakt ze enorm kwetsbaar én afhankelijk van hulp, omdat ze zelf nauwelijks mogelijkheden hebben om legaal geld te verdienen of voedsel te telen.

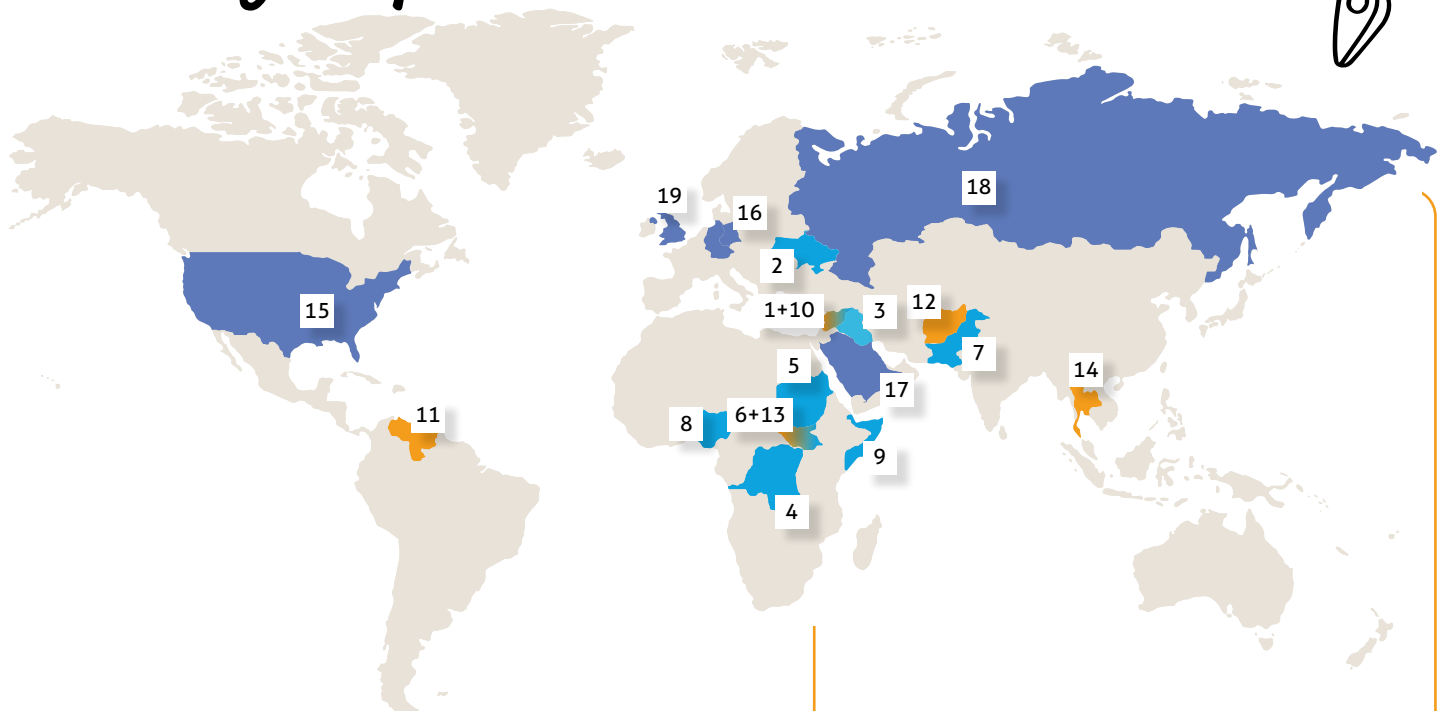
Migranten

Een migrant is iemand die om bij voorbeeld economische of familiale redenen uit eigen beweging zijn of haar land verlaat. Een arbeidsmigrant verhuist om elders werk te zoeken. Denk bijvoorbeeld aan de buitenlandse arbeiders die in Qatar de voorzieningen voor het WK voetbal kwamen bouwen.

In principe kunnen migranten veilig naar hun thuisland terugkeren. Het verschil met vluchtelingen en ontheemden is dus dat migranten vrijwillig zijn vertrokken en veilig kunnen terugkeren naar hun thuisland, hoewel ook zij in feite door omstandigheden worden gedwongen hun heil elders te zoeken.

3. Waar gaan mensen heen als ze op de vlucht slaan?

IN 2022 VOEGDE OEKRAÏNE ZICH BIJ DIT VERDRIETIGE RIJTJE: OP 16 MAART 2022 WAREN ER RUIM 3 MILJOEN MENSEN NAAR HET BUITENLAND GEVLUCHT TERWIJL NOG EENS 1,85 MILJOEN MENSEN BINNEN OEKRAÏNE ZELF OP DE VLUCHT SLOEGEN.

Landen die de meeste vluchtelingen opvangen

Ruim driekwart van de vluchtelingen vlucht naar de buuren, waardoor lage- en middeninkomenslanden het overgrote deel van de vluchtelingen opvangen. In Libanon bestaat bijvoorbeeld ongeveer een kwart van de bevolking uit Syrische vluchtelingen. Zelfs Irak vangt ruim 225.000 Syrische vluchtelingen op, terwijl het daar zo onveilig is dat miljoenen Irakezen zelf moeten vluchten.

Turkije vangt de meeste vluchtelingen op (3,7 miljoen vluchtelingen), gevolgd door Pakistan en Oeganda. Binnen de Europese Unie is Duitsland koploper met 1,2 miljoen opgevangen vluchtelingen.

Niet alle vluchtelingen leven in vluchtelingenkampen: ruim de helft leeft in een stedelijk gebied. Ze zoeken daar werk, maar worden vaak uitgebuit of gearresteerd en verdienen te weinig om in hun eigen basisbehoeften te voorzien of die van hun familie. Het is niet altijd even makkelijk om deze kwetsbare groep vluchtelingen te bereiken omdat ze vaak niet geregistreerd staan.

Landen met de meeste ontheemden

1. Syrië	7.6 miljoen
2. Oekraïne	6.48 miljoen
3. Irak	3.6 miljoen
4. de Democratische Republiek Congo	2.8 miljoen
5. Soedan	2.2 miljoen
6. Zuid-Soedan	1.9 miljoen
7. Pakistan	1.4 miljoen
8. Nigeria	1.2 miljoen
9. Somalië	1.1 miljoen

Landen waar meeste vluchtelingen vandaan komen

10. Syrië	6,7 miljoen
11. Venezuela	4 miljoen
12. Afghanistan	2,6 miljoen
13. Zuid-Soedan	2,2 miljoen
14. Myanmar	1,1 miljoen

De top 5 landen met de meeste migranten (2020)

15. Verenigde Staten	51 miljoen
16. Duitsland	16 miljoen
17. Saudi-Arabië	13 miljoen
18. Russische Federatie	12 miljoen
19. Engeland en Noord-Ierland	9 miljoen

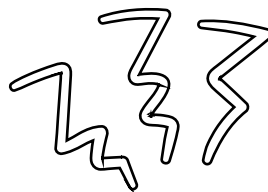
4. Hoeveel kinderen zijn op de vlucht of ontheemd?

IN 2021 WAREN NAAR SCHATTING 37 MILJOEN KINDEREN OP DE VLUCHT, ZOWEL BINNEN HUN EIGEN LAND ALS NAAR BUURLANDEN. EEN GROOT DEEL VAN HEN KWAM UIT SYRIË EN AFGHANISTAN. UITGAANDE VAN HET FEIT DAT RUIM 40% VAN DE VLUCHTELINGEN BESTAAT UIT KINDEREN, IS DAT AANTAL IN 2022 GESTEGEN TOT RUIM 40 MILJOEN.

Veel kinderen reizen alleen, maar ook als ze met een of beide ouders of andere familieleden reizen, zijn ze extreem kwetsbaar onderweg. In 2021 probeerden 145.000 alleen reizende kinderen de grens tussen Mexico en de VS over te steken. In Afrika en Azië trekt een onbekend aantal kinderen alleen rond. In 2020 vroegen 14.000 onbegeleide kinderen asiel aan in Europa.

Kinderen op de vlucht lopen vijf keer meer kans dan andere kinderen op grote achterstand in schoolopleiding en ook gezondheidszorg is slecht bereikbaar voor ze. Daarnaast lopen de kinderen grote psychische en fysieke schade op door hun ervaringen en vinden ze het vaak moeilijk om zich thuis te voelen op de plaats waar ze worden opgevangen. Een vreemde taal en andere cultuur kunnen dat nog verergeren.

**KINDEREN OP
DE VLUCHT
LOPEN VIJF KEER
MEER KANS DAN
ANDERE KINDEREN
OP GROTE
ACHTERSTAND IN
SCHOOLOPLEIDING**

UIT DE PRAKTIJK:

Awut en Ajak, Zuid-Soedan

AWUT EN AJAK KENDEN ELKAAR NIET TOEN ZE HUN HUIZEN EN ECHTGENOTEN VERLOREN IN DE GEWELDDADIGE BURGEROORLOG VAN ZUID-SOEDAN. VER VAN DE DORPEN WAAR ZE VROEGER WOONDEN, WERKEN ZE NU HARD OM UIT DE AS IETS NIEUWS OP TE BOUWEN.

Toen haar man in de oorlog was gedood, vluchtte Awut met acht kinderen weg van het geweld, op zoek naar een veilige haven. Een barre tocht door de bush bracht hen naar Malek aan de Witte Nijl. Ze werd daar met open armen ontvangen en kreeg een eigen stuk land. Awut praat niet graag over deze tijd. Op de vlucht in de gevaarlijke wildernis stond ze doodsangsten uit, voor haarzelf en voor haar kinderen. 'Het was vreselijk,' vertelt ze. 'Onderweg zaten we dagenlang zonder eten en drinken.'

Veel hadden de mensen in Malek niet te delen toen Awut en haar familie aankwamen. Het was maart, bekend als een 'hongermaand'. 'We leefden van wilde vruchten,' herinnert Awut zich die moeilijke periode. 'Toen kwam de lokale partner van Vastenactie, die bood hulp en dat veranderde ons leven. De bewoners van Malek gaven me een stukje land en van de hulporganisatie kregen we zaden. Nu plant ik mijn eigen gewassen. Met hard werken kan ik mijn familie onderhouden. Sterker nog: we kunnen wat sparen en we lenen inmiddels zelf geld uit aan de gemeenschap.'

Vriendinnen

Al snel kon Awut de steun en liefde die ze zelf kreeg, doorgeven aan anderen. Zoals aan Ajak, die met zeven kinderen terugkeerde naar haar geboortedorp Malek, omdat haar man in de oorlog ernstig gewond was geraakt. Hij overleed uiteindelijk aan zijn verwondingen.

Awut zag een kans om te helpen, zoals ze zelf ook was opgevangen. 'Awut verwelkomde ons en gaf ons een plek vlak naast die van haar,' vertelt Ajak. 'Vanaf de eerste dag zorgde zij dat we genoeg te eten hadden. We mochten zelfs haar borden en bestek gebruiken. Zelf had ik helemaal niets, totdat zij ons hielp.'

'We delen alles,' zegt Awut. 'Doordat we samen ons land bewerken, kunnen we allebei voor onze familie zorgen.' 'Als vluchteling is het slim om de handen ineen te slaan,' vindt Ajak. 'Samen overleven is makkelijker dan alleen. En het allerbelangrijkste: bewaar de vrede. Het liefst zou ik zien dat niemand in oorlog zou moeten leven. Laten we als één volk in één wereld samenleven!'

Bekijk

Mini-documentaire

AWUT EN AJAK: SAMEN IS BETER DAN ALLEEN

We maakten een mini-documentaire over Awut en Ajak, die beiden het oorlogsgeweld in hun dorp moesten ontvluchten, hun echtgenoot verloren en met hun kinderen een lange, gevaarlijke reis begonnen. Ze ontmoetten elkaar in Malek, waar ze elkaar nu helpen hun leven weer op te bouwen. Zie [hier](#) hoe vriendschap deze moedige vrouwen een nieuwe start geeft.

5. Wat doet Vastenactie?

JAARLIJKS STEUNT VASTENACTIE TIENTALLEN KLEINSCHALIGE PROJECTEN WERELDWIJD DIE ZICH ONDER ANDERE RICHTEN OP VLUCHTELINGEN, ONTHEEMDEN EN MIGRANTEN. DE AARD VAN DE PROJECTEN VERSCHILT, AFHANKELIJK VAN DE LOKALE SITUATIE. ZO STEUNEN WE DE GEMEENSCHAP VAN AWUT EN AJAK MET PRAKTISCHE ZAKEN ALS TRAINING, GEREEDSCHAP EN ZAAIGOED, ZODAT ZE ZELF VOLDOENDE VOEDSEL KUNNEN VERBOUWEN. WE STEUNEN OOK PROJECTEN DIE ZICH RICHTEN OP TERUGKERENDE MIGRANTEN EN VLUCHTELINGEN. U LEEST ER MEER OVER OP ONZE [WEBSITE](#).

UIT DE PRAKTIJK: *terugkerende migranten*

Veel migranten keren met grotere problemen terug naar huis door uitbuiting, ongevallen of gewoon pech. Sommigen hebben psychosociale, medische of financiële hulp nodig. [Dit project in Bangladesh](#) helpt teruggekeerde migranten thuis een leven op te bouwen, zodat ze voor zichzelf en hun gezin kunnen zorgen.

UIT DE PRAKTIJK:

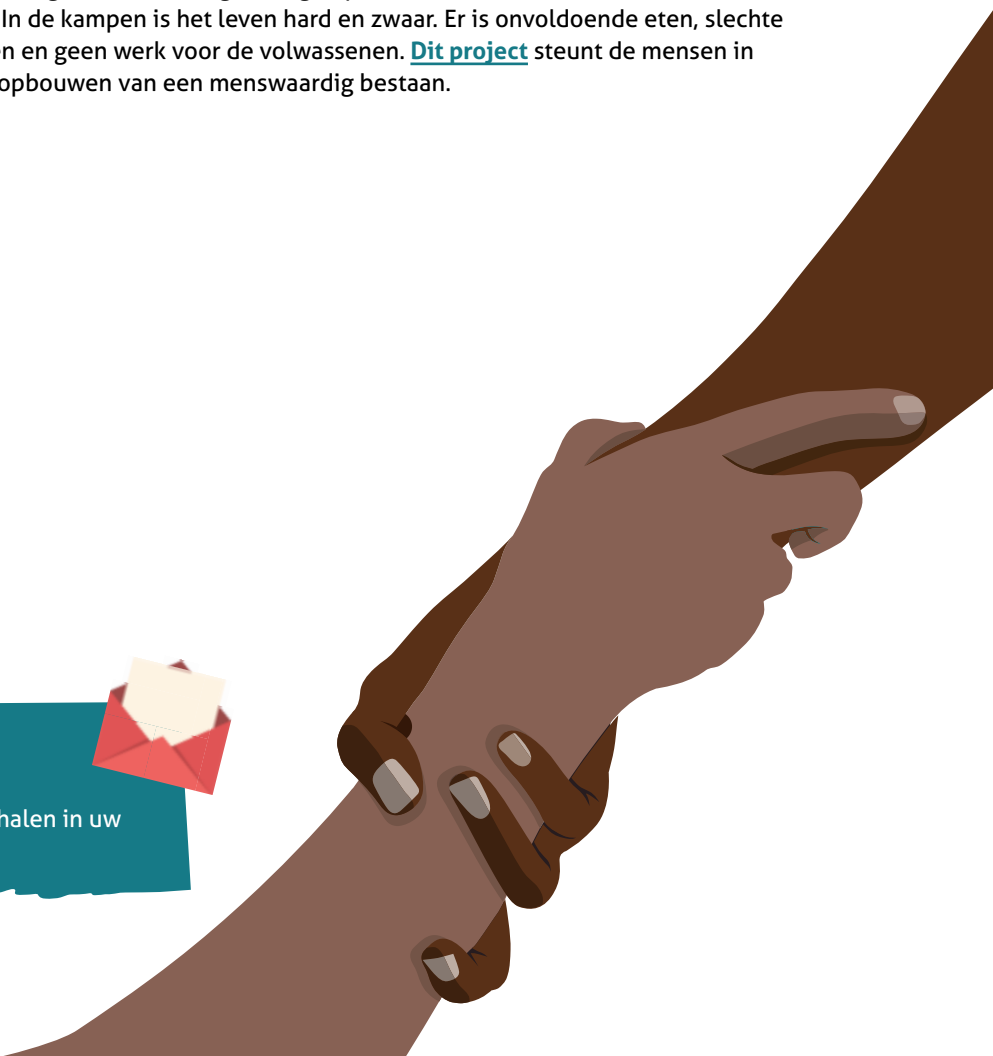
leven in een vluchtelingenkamp

In Libanon leven 884.000 Syrische vluchtelingen. Ze hebben geen eigen plek om te wonen in hun nieuwe land. Bijna 90% van hen leeft op de armoedegrens. In de kampen is het leven hard en zwaar. Er is onvoldoende eten, slechte huisvesting, geen school voor de kinderen en geen werk voor de volwassenen. [Dit project](#) steunt de mensen in tentenkampen in de Bekaa-vallei bij het opbouwen van een menswaardig bestaan.

Blijf op de hoogte

Schrijf u in voor onze nieuwsbrief en ontvang regelmatig inspirerende verhalen in uw mailbox.

VASTENACTIE